

BURMAS UNGA SOKER EN FRAMTID

TEXT: MARTIN SCHIBBYE BILD: JONAS GRATZER

Invånarna i en av världens hårdaste diktaturer ska få rösta för första gången på tjugo år. Munkar står mot militärer. Fredliga demonstranter mot en av Asiens största arméer. Valet den 7 november i Burma är långt ifrån fritt och demokrati rörelsen bojkottar det.

RÄNNILEN AV MUNKAR rinner som vatten genom gatorna i Burmas före detta huvudstad Rangoon. Det mörkröda tyget som de har svept över axlarna är fuktigt av monsunregnet.

– Är du här för att söka sanningen om Burma har du kommit fel, säger en av de unga munkarna knappt hörbart och sveper tyget närmare kroppen.

Två gånger har de vänt upp och ner på sina risskålar och demonstrerat mot militärregimen. År 2007 blev munkarna världsberömda i ett uppror som medierna döpte till saffransrevolutionen. Trots att den varken var saffransfärgad eller någon revolution.

– För sanningen finns inte här, den finns inom dig, fortsätter han, ler finurligt och spottar ut en munfull med blodröd beteljuice.

Ljudet från de andra munkarnas bönemattor letar sig ut från träpågoden och förvandlar tempelområdet vid Irrawadyflodens strandbankar till en sydostasiatisk vykortsidyll för betraktaren.

– Jag kan berätta, men jag vill inte dö förgäves. Lova att någon läser intervjun, säger han och presenterar sig som Nay Myo Naing.

TROTS ATT BURMA till ytan är ett av de största länderna i Sydostasien är det för många en vit fläck på världskartan. Mediebilderna av motståndet mot militärjuntan i landet utgörs av Aung San Suu Kyi, en ensam kvinna i ett belägrat hus. Med undantag av tillfällena som när munkar skjutits ner på öppen gata år 2007, eller när cykloner ödelagt Irrawadyflodens delta med hundratusentals döda som resultat år 2008, finns Burma sällan i nyhetssändningarna.

Orsaken? En kombination av landets egen isolering och omvärldens sanktioner.

– **TI, NI, Two, Thown!** Några kilometer söder om munkklostret mättar trummisen i hårdrocksbandet Last days of Beethoven fyra distinkta slag mot det spända trumskinn.

Scenen exploderar i en kaskad av vitt, rött och blått ljus. Den hundrahövdade publikens jubel stiger mot kvällshimlen som i samma stund öppnar sig över festivalbesökarna. Böerna har inte hjälpt. Besökarna på Myanmar Woodstock dränks av monsunen.

I publiken torkar den 28-åriga studenten Kyaw Zaw fukten av de svarta designerglasögonen och tar en klunk från plastglaset med sjukronorsöl. De importerade märkeskläderna från Thailand är dyblöta.

Landets egen textilindustri har slagits i spillror genom att EU och USA har enats om att inte köpa några textilier från juntans Burma. Olja och gas omfattas däremot inte av sanktionerna, och exporten har gjort militärjuntan rik.

BURMA

Statskick: Förbundsrepublik.
Statschef: Militärjuntans ledare Than Shwe, ordföranden i State Peace and Development Council som tillsammans med elva andra generaler styr landet och fattar alla stora beslut.
Religion: Buddism 89,2 procent, kristendom 5 procent, islam 3,8 procent.
Livslängd: 57 år för män, 63 år för kvinnor.
Yta: 678 500 km².
Folkmängd: 54 miljoner.
Huvudstad: Huvudstaden är sedan förra året Naypyidaw, men den gamla huvudstaden Rangoon har störst befolkning.
Ekonomi: Ris är den viktigaste födan i Burma och odlas på ca 50 procent av jordbruksarealen. Även produktion av jordnötter, sesam, bomull, sockerrör och tobak är viktig.

HISTORIA

Burma blev självständigt år 1948, efter långt brittiskt styre. Året innan mördades självständighetsrörelsens ledare Aung San och inbördeskrig utbröt mellan den burmesiska centralmakten, etniska minoriteter och kommunistiska gerillagrupper. 1962 tog general Ne Win makten i en militärkupp och med hans parti Buddistisk väg till socialism påbörjades den militärdiktatur som råder än i dag. Militärjuntan har kört ekonomin i botten och Burma hör till de fattigaste länderna i Asien. Förtrycket präglar landet. Ingen opposition tolereras, övergreppen mot de mänskliga rättigheterna är många och grova. Fattigdom och höjda priser bidrog till den massrörelse för demokrati som svepte över Burma mellan 1988 och 1990. Initiativet till uppror togs av politiskt aktiva studenter. Aung San Suu Kyi, dotter till den mördade frihetskämpen Aung San, återvände från ett liv i exil i Storbritannien för att leda protesterna. När revolten krossades av juntan dog tusentals människor. 1990 segrade oppositionsledaren Aung San Suu Kyi och hennes parti National League for Democracy, NLD, i ett val. Men militären ignorerade valresultatet och började i stället fängsla oppositionella. Aung San Suu Kyi har satts i husarrest upprepade gånger sedan dess. Hon fick Nobels fredspris för sin kamp år 1991. År 2007 skakades regimen i Burma av ännu ett uppror, den här gången lett av landets munkar. Protesterna fick stor uppmärksamhet

– Är du här för att söka sanningen om Burma har du kommit fel, säger en av de unga munkarna knappt hörbart och sveper tyget närmare kroppen.
Två gånger har de vänt upp och ner på sina risskålar och demonstrerat mot militärregimen.

– Vi ungdomar i Burma är en förlorad generation som förnekats utbildning, aldrig kunnat utöva demokrati eller ens prata om det.

– Vi är inte lika rebelliska som vår föräldrageneration. Vi vet bättre än att gå ut på gatorna och kräva demokrati, vi går på konsert istället, säger Kyaw Zaw och ler åt sin liknelse.

Efter examen från handelshögskolan har det gått bra för honom. Han och hans vänner tillhör Burmas nya, unga medelklass och lever ett liv de flesta burmeser bara skulle våga drömma om.

FRAMFÖR SCENEN PÅ Myanmar Woodstock kan Rangoon tillfälligt kännas som en asiatisk storstad. Här finns kontorskomplexen och lyxhotellen. Klädbutiker med Nudie- och Cheap Monday-jeans. Från slutet av 1980-talet har den ekonomiska politiken förändrats; statens handelsmonopol har upphört, landet har öppnats för utländska investeringar.

Men den moderna fernissan är tunn. Burma har den lägsta medelinkomsten i hela Sydostasien. Hundratusentals människor har flytt till grannländerna och Rangoon domineras av nedgångna kolonialbyggnader. Staden känns som om den frysts i tiden.

I regimens tidning New Light of Myanmar finns bara goda nyheter om situationen i landet. Framsidan pryds av en artikel om att en vit elefant, för att bringa lycka och välgång, förts till den nya huvudstaden Naypyidaw. En stad med tiofiliga motorvägar, prunkande trädgårdar och lyxhotell 35 mil norr om Rangoon. Byggt 2005 uteslutande för landets styrande elit. Skyddad av en armé på 400 000 soldater med en enda fiende: det egna folket.

ETT STENKAST FRÅN utomhuskonserten dunkar Shakiras VM-låt ut från högtalarna på ett av Rangoons många kaféer. I ett hörn sitter den 23-åriga studenten Win Oo.

– Vi ungdomar i Burma är en förlorad generation som förnekats utbildning, aldrig kunnat utöva demokrati eller ens prata om det, säger han.

Fram tills nyligen var han medlem i det numera upplösta NLD, Nationella förbundet för demokrati, som i det senaste valet år 1990 vann en jordskredsseger med 392 av de 485 mandat i parlamentet. Men det valda parlamentet sammankallades aldrig och NLD:s ledare, Nobelfredspristagaren Aung San Suu Kyi, sitter i dag i husarrest.

Eftersom NLD valt att bojkotta årets val har deras organisation upplösts i atomer.

– Det är ett fuskval i syfte att ge legitimitet åt militären och vi uppmanar alla ungdomar att bojkotta valet, säger Win Oo när refrängen i låten kommer

och ser sig oroligt omkring av rädsla för att någon ska förstå att han ger en intervju.

Att tala med utländska journalister kan innebära fängelse. Innan valdatumet den 7 november blev officiellt, dömdes en av hans vänner till 69 år bakom galler. En annan studentledare fick 104 år. De blev ytterligare två av landets över 2 100 politiska fångar.

– Mycket tyder på att valrörelsen leder till mer konflikter än vad den löser, säger Win Oo.

FÖR ETT ÅR sedan var han avvaktande positiv till nya val. Men efter att juntans vallagar presenterades den 8 mars i år gjorde han helt om. Dels ogiltigförklarar vallagarna resultatet från folkets val år 1990, dels får ingen kandidat som har suttit i fängelse eller dömts till fängelsestraff ställa upp i det nya valet, vilket utesluter NLD:s partiledare Aung San Suu Kyi. Dessutom är alla kandidater som ställer upp i valet tvungna att betala 500 dollar i registreringsavgift, något endast det parti som satts upp av landets styrande junta, Unionspartiet för solidaritet och utveckling (USDP), har råd med. Och skulle valresultatet ändå inte gå militärjuntans väg ger artikel 413 i vallagarna all makt till militären ”om den demokratiska situationen kräver det”.

Win Oos största rädsla är att omvärldens ska luras att acceptera valet och efter det lätta på sanktionerna mot Burma. Förändringen kommer inte genom att delta i valet, tror han – utan genom att göra motstånd mot det.

– Det här landet behöver en ny revolution, och en sådan kan komma efter valet, säger Win Oo medan Shakiras låt oförtrutet rullar på.

EN HALVTIMME FRÅN kaféet ligger ett anonymt hyreshus. Över ingången sitter en röd skylt med texten National Democratic Force. På andra våningen råder en febril aktivitet

– Vi har en ofullbordad politisk uppgift, att ge demokrati till folket i Burma, därför ställer vi upp i valet, säger talesmannen Khin Maung Swe som har valt att inte bojkotta valet utan starta ett eget parti ur askan efter det upplösta NLD.

Han stämmer in i kritiken mot valet, vallagarna är inte demokratiska i egentlig mening. Partiet måste till exempel ansöka sju dagar i förväg om de planerar att ha möten i sin egen partilokal.

Och konstitutionen från år 2008 ger på förhand militären 25 procent av platserna i parlamentet.

– Vi vet allt det där, valet blir inte ”free and fair”,

VALET

Den 7 november i år hålls parlamentsval i Burma. Valet har föregåtts av en folkomröstning om nya vallagar. I maj 2008 hölls folkomröstningen, med fusk och hot. Enligt regimen röstade 92 procent av landets befolkning ja till vallagarna, som enligt bedömare befäster militärens maktinnehav. I konstitutionen står det att 25 procent av platserna i parlamentet ska reserveras för militären, och att viktiga positioner så som president och överbefälhavare automatiskt tillfaller juntan. Alla som är eller har varit politiska fångar förbjuds ställa upp i val eller ens rösta.

BRIST PÅ SJUKVÅRD

Eftersom Burma har varit under militärt styre sedan 1962 är landet till stora delar avskuret från omvärlden. En stor del av befolkningen lever i fattigdom och många saknar tillgång till sjukvård, samtidigt är Burma hårt drabbat av hiv-smittspridning. Burmas regering lägger bara 0,3 procent av BNP på sjukvård, den lägsta siffran i världen.

RIKT LAND

Burma är ett av världens rikaste länder om man enbart ser till naturresurserna: guld, rubiner, jade, teak, olja och framförallt gas drar in en massa pengar till den burmesiska staten. 40 procent av landets budget går till militären armén.

KINAS INBLANDNING I BURMA

EU och USA har infört sanktioner mot juntan i Burma, till exempel förbinder sig EU-länderna och USA att inte exportera krigsmateriel till Burma och att inte importera en rad varor från landet. På grund av sanktionerna har Kina blivit Burmas största handelspartner, Kina har dessutom levererat stora mängder vapen till den burmesiska militären. En del menar att Kina har så stort inflytande över burmesisk politik att om Kina vill fälla juntan så faller den. Andra menar att Kina enbart har ekonomiska kontakter.

MINORITETSFOJK

Majoritetsreligionen i Burma är buddism, och det är också religionen för de etniska burmeserna i juntan som styr landet. De olika minoritetsgrupperna, till exempel karenfolket som bor i östra Burma, har under flera års tid varit utsatta för militärens offensiver. Mycket på grund av att det finns en militant motståndsrörelse i området. Inför valet i november ser det ut som att en ny offensiv inledd, enligt organisationen Free Burma Rangers.

Källa: NE, Burmakommittén

